

Министерство культуры Республики Беларусь

Белорусский государственный университет
культуры и искусств

КУЛЬТУРА БЕЛАРУСИ: РЕАЛИИ СОВРЕМЕННОСТИ

XIV Международная научно-практическая конференция,
посвященная 50-летию учреждения образования
«Белорусский государственный университет
культуры и искусств»
(Минск, 7 октября 2025 г.)

Сборник научных статей

Минск
БГУКИ
2025

УДК 008+930.85(476)(082)
ББК 71(4Бел)я431
К 906

Редакционная коллегия:

*Н. В. Карчевская (пред.), Е. Е. Корсакова, Ю. М. Галковская,
Е. В. Пагоцкая, Т. В. Ротько, С. В. Масленченко*

Рецензенты:

*Т. В. Котович, доктор искусствоведения, профессор;
С. Н. Немцова-Амбарян, доктор искусствоведения, доцент*

К906 **Культура** Беларуси: реалии современности : XIV Междунар. науч.-
практ. конф., посвящ. 50-летию учреждения образования «Бел. гос. ун-т
культуры и искусств», Минск, 7 окт. 2025 г.: сб. науч. ст. / М-во
культуры Респ. Беларусь, Бел. гос. ун-т культуры и искусств ; редкол.:
Н. В. Карчевская (пред.) [и др.]. – Мн. : БГУКИ, 2025. – 374 с.
ISBN 978-985-522-395-6.

В сборник вошли статьи участников XIV Международной научно-практической конференции «Культура Беларуси: реалии современности», посвященной 50-летию Белорусского государственного университета культуры и искусств.

В докладах ученых и исследователей из Беларуси, России, Китая, Азербайджана рассмотрены актуальные проблемы теории и истории искусства и культуры, аспекты и приоритеты развития библиотечно-информационной деятельности, современные тенденции музейного дела и охраны историко-культурного наследия, язык и литература как компоненты информационно-образовательного пространства, актуальные направления исследований социально-культурной деятельности, информационные технологии и цифровизация культуры в XXI в.

Издание адресуется научным работникам, преподавателям, аспирантам, магистрантам и студентам учреждений высшего образования сферы культуры.

УДК 008+930.85(476)(082)
ББК 71(4Бел)я431

*Издание осуществлено при финансовой поддержке
Министерства культуры Республики Беларусь*

ISBN 978-985-522-395-6

© Учреждение образования
«Белорусский государственный
университет культуры и искусств», 2025

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Белакурскі В. М., Белакурская Ж. Я. Філасофія і паэзія як спасціжэнне існага</i>	8
<i>Бортновский В. В. Творческий портрет Л. М. Гинзбурга в контексте музыкальной культуры России XX в.</i>	12
<i>Вайцехович Н. Ю. Современные направления социокультурной деятельности библиотек</i>	14
<i>Вдовина Н. В., Авуль Л. А., Николенко А. В. Вклад профессорско-преподавательского состава факультета информационно-документных коммуникаций БГУКИ в исследование актуальных проблем библиотечно-информационного образования Беларуси</i>	20
<i>Власова Ю. В. Актуализация еврейского культурного наследия в музеях Национального Полоцкого историко-культурного музея-заповедника</i>	23
<i>Войтик С. Ф. Многоголосие в традиционном ансамблевом пении Центральной Беларуси на примере Минской области</i>	27
<i>Волоткович В. М. Музыкально-просветительская деятельность как форма духовного искусства</i>	31
<i>Галковская Ю. Н. О контексте и концептах современного библиотечно-информационного образования</i>	36
<i>Гладырева Н. А. Перспективы развития медиабезопасности в университетских библиотеках: взгляд в будущее</i>	41
<i>Го Хэцзюнь. Чань-буддизм в диалоге религий средневекового Китая</i>	43
<i>Гончарик Н. Г., Серёгина Л. А. Цифровая трансформация коммуникаций учреждений культуры: средства реализации и проблемы</i>	46
<i>Гриценко А. Б. Художественные черты архитектурных пейзажей кричевских художников первой четверти XXI в.</i>	50
<i>Громова О. М. Продвижение культурной самобытности российских регионов: идентификационные стратегии</i>	54
<i>Даррас Р. Н. Культурная уникальность в условиях глобализации: стиль жизни белорусов</i>	56
<i>Джумантаева Т. А. Музеализация как метод актуализации историко-культурного наследия в креативном пространстве исторического города</i>	60
<i>Довжик Е. Н. Оркестровые принципы Джона Филипа Сузы</i>	65
<i>Дун Сяосинь. Жанрово-тематическое разнообразие европейской фарфоровой скульптуры малых форм XVIII – начала XXI в.</i>	70
<i>Дэн Цзяюю. Исторические истоки и культурное значение традиции «Железный цветок» уезда Цюэшань</i>	74
<i>Ермоленко В. Е. Культурная память: как прошлое становится частью нас</i>	77

<i>Жилинская Т. С., Якимович В. С., Бабенкова Н. Д.</i> Мобильное приложение как инструмент популяризации музыкального наследия.....	82
<i>Жэнь Сюйкунь.</i> Детский радиотеатр как средство гражданско-патриотического воспитания детей в Беларуси и Китае.....	86
<i>Зимица М. В.</i> Этические аспекты реставрационного вмешательства в структуру музейного предмета.....	91
<i>Зыгмантович С. В.</i> Формирование научно-исследовательской компетентности магистрантов специальности «библиотечно-информационная деятельность».....	94
<i>Зыкун Г. В.</i> Применение мобильного информационного комплекса в социокультурной деятельности органов пограничной службы Республики Беларусь: исторический и современный опыт.....	100
<i>Зыковская Н. Л.</i> Видеоигры в контексте подростковой социализации: анализ дискурсов и моделей взаимодействия.....	103
<i>Клопотюк Д. И.</i> Гейминг: подростковая идентичность в эпоху цифровой культуры.....	107
<i>Коваленя Е. Г.</i> Деятельность системы зарубежных культурных центров Китайской Народной Республики в Республике Беларусь.....	111
<i>Козленко Е. Ю.</i> Потенциал социального партнерства в контексте социокультурной деятельности библиотек.....	114
<i>Косареvская В. А.</i> Анализ проблем авторского права в музыкальной индустрии Беларуси.....	118
<i>Кошина Е. И.</i> Из опыта преподавания сценической речи на кафедре театрального творчества БГУКИ.....	122
<i>Красилоv Б. А.</i> Художественное осмысление образа Родины в театрализованном эпизоде «Помним, гордимся, не предадим!».....	126
<i>Кривошеева С. В.</i> Специфика применения инновационных технологий в сценографии драматического и музыкального театра Беларуси первой четверти XXI в.....	130
<i>Криштаносова Е. А.</i> Специфика социокультурной коммуникации в современном обществе.....	132
<i>Крывалап А. Д.</i> Метадалагичная спадчына культурных даследаванняў: сацыяльны дэтэрмінізм.....	135
<i>Кудинова А. В.</i> Музейные индустрии и культурно-познавательный туризм.....	139
<i>Кудрявцева Е. Л., Платонова Э. Е.</i> Некоторые вопросы организации процесса обучения иностранному языку на современном этапе.....	142
<i>Кухто Л. К.</i> Интерпретация текстов традиционной китайской культуры как предметная область современных исследований.....	146
<i>Лаво Р. С., Морозов С. А.</i> Музейные индустрии и арт-бизнес.....	149
<i>Лазаретова И. В.</i> Фортепианный цикл Е. В. Атрашкевич «Музыкальное приношение преподобной Евфросинии, игумении и княжне Полоцкой» как духовно-просветительский проект современного белорусского искусства.....	152
<i>Лампе И. Ю.</i> Использование специфических средств японской культуры в работах современных белорусских художников.....	156
<i>Ландина Л. В.</i> Коммеморация в цивилизациях Античности.....	161

Лінькова Н. А. Сучасная беларуская выцінанка як сродак рэпрэзентацыі нацыянальнай культурнай спадчыны.....	165
Лубінская А. П. Фарміраванне моўнай асобы будучага спецыяліста ў сферы культуры і мастацтваў.....	168
Лун Сінъпин. Сравнительный анализ рекреационных пространств Беларуси и Китая.....	172
Любимов Я. А. Цифровые миры как «лаборатории мира»: к постановке проблемы и методологии исследования симбиотических сообществ.....	176
Мальшева Д. А. Фестиваль в контексте функционирования праздничной культуры региона: логика экосистемного подхода.....	178
Мартыросян К. М., Вицелярова К. Н. Роль высших учебных заведений в формировании ценностных ориентиров патриотизма и гражданственности у студенческой молодежи	181
Масленченко С. В. Трансформация понимания цифровизации культуры в контексте развития искусственного интеллекта.....	186
Машнюк Г. А. Месца дзіцячых музеяў у краінах Азіі ў першай чвэрці XXI ст.	189
Миргородский А. Г. Воспитательный аспект музыки в формировании активной гражданской позиции	192
Михалёва Е. А. Любовь, брак, многодетность – традиционные семейные ценности белорусов	196
Мишуткина Т. И. Социокультурное проектирование: актуальность исследований в контексте формирования цифровой культуры будущих специалистов.....	199
Молдованова Е. С. Интерпретация детской игры в западном культурном дискурсе.....	203
Мордань Д. А. Белорусское народное песенное искусство в театральном искусстве: психологический и эмоциональный аспект	206
Новикова В. А. Мифы и легенды в современной театрально- музыкальной культуре Беларуси.....	209
Носикова К. А. Семья как художественная концепция: витебский текстиль на VII Международном фестивале «Текстильный букет».....	212
Павлова О. А. К вопросу о гносеологическом статусе теории социально-культурной деятельности в эпоху креативных индустрий	217
Пагоцкая Е. В. Особенности организации творческой деятельности студентов факультета художественной культуры БГУКИ	221
Пацценко С. А. Историко-культурный туризм как средство формирования патриотических ценностей в молодежной среде.....	224
Песецкая Т. И., Новицкая К. И., Пашкевич М. А. Нейронные сети как драйвер создания медиаконтента для учреждений культуры	228
Петражыцкая В. М. Гадзіннікі ў зборах музеяў Віцебскай вобласці: аналіз крыніц паступлення і асаблівасці складу калекцый	232
Пириев И. Ф. Театральное искусство в призме теории нечеткой логики	235
Писарчик М. С. Музыкальное и театральное искусство в контексте драматического спектакля	238

<i>Пісарэнка А. М.</i> Культура маўлення спецыяліста як спосаб эфектыўных зносін у прафесійнай сферы	241
<i>Рогачёва О. В.</i> Эволюция понятия «рекреация» в контексте современной педагогики досуга	245
<i>Самосюк Н. В.</i> Супрасльскі манастыр в социокультурном контексте межрелигиозных споров в межвоенный период	248
<i>Свердлова Ю. М.</i> Арт-коммуникация как отражение реляционной парадигмы в искусстве	251
<i>Свечникова Е. В.</i> Современное искусство Беларуси: поиск нового.....	255
<i>Севастов К. В.</i> Искусство постмодерна как фактор проблематизации процесса самоопределения: трансгрессия идентификации в современном киноискусстве	260
<i>Сергеева О. О.</i> Исполнительство на барочном гобое в контексте возрождения аутентичной музыкальной культуры	264
<i>Славинская Н. В.</i> Новые религиозные движения: концептуализация термина	268
<i>Смолік А. І.</i> Станаўленне і развіццё навуковых гісторыка- культурных ведаў у Беларусі	272
<i>Соколовская М. М.</i> Семиотика китайской культуры	276
<i>Столяр О. Н.</i> Перспективы развития бального танца в Беларуси	279
<i>Столяров Н. Ф.</i> Библиотека при Свято-Симеоновском кафедральном соборе в контексте возрождения религиозной жизни Бреста	283
<i>Су Жунци.</i> Актерские школы драматического театра Китая и Беларуси второй половины XX в.: проблемы синтеза национальных традиций и учения К. С. Станиславского.....	285
<i>Сун Чанлун.</i> Особенности репрезентации исторической памяти о войне в культурно-парковых и мемориальных комплексах Китая и Беларуси.....	289
<i>Сюй Цзинань.</i> Поэтичность в живописи Натальи Залозной	293
<i>Трофимук С. В.</i> Специфика влияния семейной и школьной среды на развитие навыков чтения у младших школьников	297
<i>Трусаў А. А.</i> Захаваанне, кансервацыя і рэстаўрацыя керамічных вырабаў	300
<i>Тупчиенко Б. Н.</i> Образы богов и героев в современной книжной иллюстрации Беларуси и России	305
<i>Тычына С. М.</i> Асаблівасці псіхалагізму ў апавесці М. Зарэцкага «Голы звер».....	308
<i>Фань Чжунтао.</i> Исследование орнаментов повседневных артефактов в китайском и белорусском декоративно-прикладном искусстве	312
<i>Федорец Я. В., Василевич О. Е.</i> Формирование белорусского натюрморта: истоки интереса к жанру в творчестве И. Ф. Хруцкого.....	316
<i>Федосова А. А., Гаврилова А. В.</i> Культурно-детерминированная адаптация цветовых решений в рекламной коммуникации: анализ белорусской и китайской аудиторий	319

<i>Хамутова І. В.</i> Культуралагічнае даследаванне абраду калядавання: метадалагічны апарат	324
<i>Ци Ятин, Ротыко Т. В.</i> Вклад Марка Шагала в искусство книги.....	326
<i>Чжан Ваньцин.</i> Пасторальная живопись китайского художника Ван Кеды.....	331
<i>Чжан Янь.</i> Развитие китайского хореографического образования в эпоху династии Тан (618–907 гг.)	334
<i>Чжоу Тун.</i> Опыт проведения китайско-российских международных соревнований по танцевальному спорту в 2024 г.	336
<i>Чжу Гэлимэн.</i> Преломление древних церковно-певческих традиций в церковной музыке А. Бондаренко	339
<i>Чжун Дачжэндун.</i> Трансформации традиционной культуры в условиях урбанизации: теоретический аспект	342
<i>Чэнь Вэньвэнь.</i> Развитие современного любительского декоративно-прикладного искусства Беларуси в культурном пространстве XXI в.....	345
<i>Чэнь Пэйцзинь.</i> Кантата «Хуанхэ» Сянь Синхая как образец творческой интерпретации традиций европейской академической музыки	349
<i>Шелупенко Н. Е., Пинчук А. С.</i> Ценности-цели и ценности-средства гражданско-патриотического воспитания студенческой молодежи.....	354
<i>Шеметова А. А.</i> Патриотическая составляющая адаптации китайских обучающихся в Республике Беларусь.....	357
<i>Шипунова Е. А., Ерёменко А. Г.</i> Доступная среда в музейном пространстве.....	361
<i>Юе Мин.</i> О трактовке принципа концертности в современной белорусской и китайской музыке.....	366
<i>Языкович В. Р.</i> Анализ социокультурной динамики белорусского общества в трудах ученых БГУКИ	369

В противовес предыдущим образам паляниц Настасья Микулишна (иллюстрация российского художника А. В. Красникова «Женщина-богатырь Настасья Микулишна») изображена воином. В отличие от остальных героинь, она нарисована в шаржевой, комичной манере. Фигура гиперболизирована. Верхом на белом коне с нагрудником и железными пластинами на руках и талии. На голове шлем, русая коса спускается по правому плечу.левой рукой она держит Добрыню Никитича за шиворот, что указывает на ее исполинский рост. Эта сцена полностью соответствует описанной в былине «Добрыня и Змей» [1].

Таким образом, смешение былинных и мифологических образов является отличительной чертой всех интерпретаций славянской мифологии в России и Беларуси, в т. ч. и в книжной иллюстрации. Художникам свойственна реалистичная визуальная интерпретация богов и героев, с максимально гармоничным изображением, без нарушений пропорций. Исключением стало несколько утрированное изображение Настасьи Микулишны. Особое внимание иллюстраторы уделяют проявлению славянской народной культуры в изображении костюмов и атрибутов героев.

1. Добрыня и Змей // Былины / вступ. ст. и прим. Н. В. Водовозова; ил. П. П. Соколова-Скаля. – М., 1955. – С. 212–221.

2. Иванов, В. В. Велес / В. В. Иванов, В. Н. Топоров // Славянская мифология : энцикл. слов. / науч. ред. В. Я. Петрухин [и др.]. – М., 1995. – С. 74.

3. Иванов, В. В. Перун / В. В. Иванов, В. Н. Топоров // Славянская мифология : энцикл. слов. / науч. ред. В. Я. Петрухин [и др.]. – М., 1995. – С. 305–306.

4. Крючкова, О. Славянские боги, духи, герои, богатыри: иллюстрированный путеводитель по мифам и преданиям наших предков / О. Крючкова, Е. Крючкова; ил. В. А. Королькова [и др.]. – М.: Эксмо, 2019. – 175 с.

5. Повесть временных лет / пер. Д. С. Лихачева; вступ. ст. и прим. О. В. Творогова; худож. М. М. Мечев. – Петрозаводск: Карелия, 1991. – 188 с.

УДК 821.161.3:81-13

С. М. Тычына, кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускай і замежнай філалогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

АСАБЛІВАСЦІ ПСІХАЛАГІЗМУ Ў АПОВЕСЦІ М. ЗАРЭЦКАГА «ГОЛЫ ЗВЕР»

Анатацыя. Даследуюцца мастацкія асаблівасці псіхалагічнай абмалёўкі персанажаў у апавесці М. Зарэцкага «Голы звер». Адзначаецца талент пісьменніка, які здольны не проста паказаць характар герояў, але і дэталёва раскрыць спецыфіку іх ўнутранага свету, паказаць прыроду псіхапатаў і іх ахвяр, што дазваляе на прыкладзе персанажаў твора лепш зразумець матывацыю ўчынкаў людзей, а таксама тое, якім чынам адзін чалавек можа маніпуляваць іншым.

Ключавыя словы: псіхалагічны аналіз, псіхопат, ахвяра, персанаж, унутра-ны свет, матывацыя, пачуцці, эмоцыі, вобраз махляра.

S. Tychino, PhD in Philology, Associate Professor of the Department of Belarusian and Foreign Philology of the Educational Institution «Belarusian State University of Culture and Arts»

FEATURES OF PSYCHOLOGISM IN THE STORY BY M. ZARETSKY «THE NAKED BEAST»

Abstract. The artistic features of the psychological portrayal of characters in M. Zaretsky's story «The Naked Beast» are studied. The talent of the writer is noted, who is able not only to show the character of the heroes, but also to reveal in detail the specifics of their inner world, to show the nature of psychopaths and their victims, which allows, using the example of the characters of the work, to understand better the motivation of people's actions, as well as how one person can manipulate another.

Keywords: psychological analysis, psychopath, victim, character, inner world, motivation, feelings, emotions, image of a swindler.

Літаратура XX ст., у т. л. беларуская, звяртала асаблівую ўвагу на псіхалагічныя асаблівасці персанажаў, што не ў апошнюю чаргу звязана з навуковымі даследаваннямі З. Фрэйда, К. Г. Юнга і інш. Сапраўднымі майстрамі псіхалагічнага аналізу ў беларускай літаратуры лічацца К. Чорны і І. Мележ, аднак цікавасць да сферы свядомага і падсвядомага праўлялі і іншыя пісьменнікі, такія як Я. Купала, М. Гарэцкі, М. Зарэцкі і інш. Імкненне да даследавання матывацыі ўчынкаў персанажаў, іх пачуццяў, паводзінаў можна назіраць і ў літаратуры на больш ранніх этапах. Напрыклад, такі значны помнік старажытнай літаратуры, як «Жыццё Ефрасінні Полацкай», вылучаецца сваёй эмацыйнасцю, бо ў тэксце не толькі апісваюцца звесткі з біяграфіі нашай слаўтай суайчынніцы, але і дэманструюцца разважанні гераіні наконт свайго прызначэння ў жыцці, што дазваляе зразумець яе матывацыю: «Но что успеха при нас бывшии родове наши? И женишася, и посягоша, и княжиша, но не вечноваша. И житие их мимо тече. Слава их погыбе, яко прах, и хужьши паучины. А иже прежнии жены, взявше мужескую крепость и поидоша вослед жениха своего Христа, предаша телеса своя на раны и главы своя мечеви. А другыя паче железу вывья своя не преклониша, но духовным мечем отсекоша от себе плотския сласти, и предаша телеса своя на пост и на бдение, и коленное поклоняние, и на земли легание; то ти суть памятни на земли» [1, с. 55]. Акрамя таго, гэты твор утрымлівае элементы плачу – адлюстраванне перажыванняў бацькоў Ефрасінні.

Пры ўсім гэтым варта адзначыць, што ў старажытнай літаратуры (гэта тычыцца і помнікаў замежнай літаратуры) сюжэтныя лініі і дзеянні персанажаў знаходзяцца на першым месцы і маюць прыярытэт перад апісаннем думак і пачуццяў герояў, у той час як у літаратуры XX ст. часта наперад выходзяць менавіта псіхалагічныя моманты, а не падзеі. Пісьменнікі XX ст. не толькі аналізуюць учынкi герояў, але і спрабуюць глыбока пранікнуць у псіхіку чалавека, што дазваляе прадстаўляць тыповых для літаратуры персанажаў больш дакладна, надаваць ім індывідуальныя якасці і рысы, паказаць

складанасць унутранага свету людзей. Напрыклад, галоўны герой аповесці М. Зарэцкага «Голы звер», Віктар Яроцкі, нагадвае класічнага махляра і прайдзісвета, вобраз якога быў пакладзены ў аснову твора Ж.-Б. Мальера «Тарцюф».

І Тарцюф, і Яроцкі імкнуцца атрымаць ад жыцця ўсё, што яно можа даць. Пры гэтым ім не важна, якімі спосабамі іх камфортнае існаванне, дабрабыт, задавальненні будуць дасягнутыя. Падман і паразітаванне на іншых – гэта, з іх пункту гледжання, найбольш хуткі і дзейсны шлях для атрымання жаданага, і яны без згрызот сумлення яго выкарыстоўваюць. Абодва з'яўляюцца цалкам амаральнымі тыпамі, якія прыкідваюцца не тымі, кім яны з'яўляюцца (Тарцюф выдае сябе за сапраўднага хрысціяніна, набожнага чалавека, а Яроцкі для таго, каб спакусіць маладзенькую Лідачку, апранае маску прыстойнага і надзейнага чалавека). Меркаванні Тарцюфа і Яроцкага наконт норм маралі і сумлення вельмі падобныя, бо для іх гэта ўсё – непатрэбнае смецце, якое можна праігнараваць. Тарцюф: «Да, нам запрещены иные из улад, // Но люди умные, когда они хотят, // Всегда сталкиются и с помыслом небесным. // Круг совести, когда становится он тесным, // Расширить можем мы: ведь для грехов любых // Есть оправданье в намереньях благих» [3, с. 88]. Яроцкі: «Я, я хачу жыць, маё жыццё толькі маё, мне дарагое. І я жыву. І ні да каго мне дзела няма. Сумленне, закон... Ха-ха-ха!.. Гэта ж для дурняў, для асталопаў, для тых, хто сілы не мае ўзяць сваю долю! А я – вышэй за ўсіх гэтых дрындушак... Я – сам сабе пан!» [2, с. 12–13].

Творы «Тарцюф» і «Голы звер» маюць шмат паралеляў.

1. Галоўныя героі – падманшчыкі, махляры і эгаісты, якія жадаюць атрымаць ад жыцця задавальненне за кошт іншых людзей. Яны не здольныя да спачування і суперажывання, гатовыя выкарыстаць давер людзей і нажыцца на іх нават тады, калі гэта прынясе іншым непрыемнасці.

2. Сярод другасных персанажаў вылучаюцца тыя, хто слепа вераць галоўным героям і вымушаны за гэта расплачвацца (Аргон, Лідачка), і тыя, хто бачаць іх сапраўдную сутнасць і спрабуюць папярэдзіць наіўных людзей (Эльміра, Горскі).

3. Героі здзяйсняюць злачынствы і думаюць, што за гэта ім нічога не будзе, бо лічаць сябе вельмі хітрымі.

Пры ўсіх вартасцях абмалёўкі персанажа Ж.-Б. Мальерам Тарцюф, улічваючы спецыфіку паказу вобразаў у класіцыстычнай камедыі, выглядае спрошчана ў параўнанні з Яроцкім, што звязана ў першую чаргу з псіхалагічнымі асаблівасцямі, якімі надзяляе свайго героя М. Зарэцкі. Яроцкі прызнае той факт, што ён – кепскі чалавек, і нават ганарыцца гэтым. М. Зарэцкі надвычай далюдна апісвае не проста вобраз махляра і ілгуна, але вобраз псіхопата з уласцівымі яму асаблівасцямі: адсутнасцю эмпатыі і пачуцця віны, імкненнем маніпуліраваць іншымі людзьмі, эгацэнтрызмам, адсутнасцю глыбокіх эмоцый, асацыяльнымі паводзінамі, схільнасцю да падману, няздольнасцю будаваць глыбокія эмацыянальныя сувязі, імпульсіўнасцю, няўменнем несці адказнасць. Самае цікавае заключаецца ў тым, што такі герой валодае абаяльнасцю і харызмай, якія прывабліваюць іншых людзей. Яроцкі атрымлівае задавальненне ад пакут іншых, але разам з тым лічыць іх паводзіны і перажыванні вельмі нуднымі і аднолькава нецікавымі: «Успомнілася яшчэ Наталля. Тож плакала,

корчылася. Прасіла, каб узяў з сабой, каб не кідаў. І яна – як згаварыліся – тож усё: “Падвёў... Пагубіў...” Нібы слоў больш не ведаюць» [Там жа, с. 7]. Для яго самая вялікая асалода заключаецца ва ўладзе над людзьмі, магчымасці імі маніпуляваць і выкарыстоўваць для дасягнення сваіх мэтаў. Ён лічыць сябе вышэй за ўсіх іншых, дурных, нікчэмных людзей, якія існуюць толькі для задавальнення яго патрэб. Ён – выдатны псіхолаг, які мае да кожнага падыход. Гэтыя асаблівасці ператвараюць героя ў сапраўднага монстра, «голага звер», які кіруецца толькі сваімі патрэбамі і інстынктамі, які мае чалавечае аблічча, але не мае духоўных якасцей, якія адрозніваюць людзей ад жывёл.

М. Зарэцкі не толькі выдатна паказаў паталагічныя асаблівасці псіхікі персанажа, але і паглыбіў вобразы класічных ахвяр маніпулятараў. Лідачка з ахвяры спрабуе трансфармавацца ў выратавальніцу і з-за сваёй найўнасці думае, што дастаткова прайсці нейкія міфічныя выпрабаванні Яроцкага, даказаць, што яна – вартая яго, роўная яму, і ўсё будзе добра, але замест гэтага проста знішчае саму сябе (адсюль і параўнанне са счарнелай, гнілой бярозкай у канцы твора). Вобраз Шчупака, яшчэ адной ахвяры Яроцкага, складаны і шматгранны. Лідачка паверыла Яроцкаму таму, што была ім падманутая з-за нявоятнасці і найўнасці, а вось Шчупак з самага пачатку бачыў сапраўдную сутнасць Яроцкага, разумее, што той штурхае яго на злачынства, што адказваць за ўсё давядзецца яму, Шчупаку. Трэба сказаць, што і галоўны герой не хаваў ад гэтай ахвяры сваю звярыную натуру. Пры гэтым у чытача не ўзнікае пытанне, чаму тады Шчупак, як зачараваны, рабіў усё, што яму казаў Яроцкі, чаму свядома ішоў на згубу. М. Зарэцкі паказвае на прыкладзе Шчупака той бок жыцця, на якім нікому не хацелася б апынуцца: бязрадаснае, бесперспектыўнае, нуднае, шэрае, вартае жалю існаванне. Шчупак – гэта чалавек, які не змог рэалізавацца ў жыцці, здзейсніць свае мары (напрыклад, мару пра шлюб і жанчыну побач), а Яроцкі стварае для яго ілюзію свята. Шчупак хапаецца за магчымасць хоць трэшкі пажыць «як людзі»: смачна паесці, добра апрануцца, пабыць у ролі перспектыўнага мужчыны і г. д. Для таго, каб зразумець, што ўяўляла сабой жыццё Шчупака да з’яўлення Яроцкага, дастаткова згадаць, як Шчупак здымае з сябе боты і расцілае па хаце брудныя анучкі. Апісанню гэтага дзеяння аўтар прысвяціў цэлую старонку.

Варта адзначыць і няроўнасць аповеду ў творы. М. Зарэцкі гуляе з эмоцыямі чытача, дазваляючы паглыбіцца ў свядомасць розных герояў. Чытач бачыць гісторыю з розных бакоў: з боку Яроцкага, з боку яго ахвяр, з боку людзей, якія ніколі не пойдуць за Яроцкім. Ад апісання звярыных думак галоўнага героя, які смеяцца са слабых людзей, аўтар пераходзіць да апісання прыроды. Кароткія і насычаныя эмоцыямі сказы сустракаюцца ва ўсім творы: «Ха-ха-ха!», «Га? Што?», «Так», «Ага!», «Эге!», «Колькі жыцця!», «Уявіце сабе...», «Ой, гэта жаночае сэрца!», «Бедны стары халасцяк!», «Увага!», «Сэрца цвіце», «Снег. Снег. Снег», «Зорачка!», «Бедная зорачка!», «Якія брудныя анучкі!», «Эх, гэты Яроцкі!», «Горад жыве», «Эх, Шчупак, Шчупак!», «Вось і ўся казка...». Аўтар перыядычна звяртаецца да чытача, паказвае свае адносіны да герояў і сітуацый (асабліва часта шкадуе Лідачку і Шчупака). Усё гэта эмацыянальна далучае чытача да аповеду і дазваляе перажыць пачуцці герояў.

Талент М. Зарэцкага як пісьменніка, які здольны не проста паказаць характар персанажа, але і дэталёва раскрыць спецыфіку яго ўнутранага свету,

правыіў сябе і ў іншых творах. Як адзначаў даследчык М. І. Мушынскі: «Ён абраў шлях аналітычнага даследавання ўнутранага стану героя, пададзенага не ў статыстыцы, а ў развіцці, эвалюцыі» [4, с. 507]. Мастацкія тэксты М. Зарэцкага дазваляюць вывучаць не толькі прыроду псіхалатаў і іх ахвяр, але і лепш зразумець, якім чынам адзін чалавек можа маніпуліраваць іншым.

1. Житие блаженныя Еуфросинии, игуменни Вседръжителя Святаго Спаса во граде в Полодске // Старажытная беларуская літаратура : зб. / уклад. Л. С. Курбека. – Мн., 1990. – С. 54–66.

2. *Зарэцкі, М.* Голы звер // М. Зарэцкі // Збор твораў / М. Зарэцкі : у 4 т. – Мн., 1990. – Т. 2. – С. 5–56.

3. *Мольер, Ж.-Б.* Тартюф, или Обманщик / Ж.-Б. Мольер // Комедии : пер. с фр. / Ж.-Б. Мольер – М., 1983. – С. 5–114.

4. *Мушынскі, М. І.* Міхась Зарэцкі / М. І. Мушынскі // Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т літ. імя Я. Купалы. – Мн., 1999. – Т. 2. – С. 504–549.

УДК 745/749:[7.04+7.016.4]

Фань Чжунтао, соискатель ученой степени кандидата наук учреждения образования «Белорусский государственный университет культуры и искусств»

ИССЛЕДОВАНИЕ ОРНАМЕНТОВ ПОВСЕДНЕВНЫХ АРТЕФАКТОВ В КИТАЙСКОМ И БЕЛОРУССКОМ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМ ИСКУССТВЕ

Аннотация. Проанализировано символическое наполнение орнаментов на повседневных артефактах в декоративно-прикладном искусстве Китая и Беларуси, раскрывающее взаимосвязь материальной культуры и духовного универсума данных культур. Исследование демонстрирует, как декоративные мотивы служат ключом к пониманию национальных ценностных установок и эстетических ориентаций. Раскрыта культурно-эстетическая ценность орнамента в традициях обеих стран, особое внимание уделено его роли в трансляции глубинных социальных, религиозных и духовных смыслов через специфические символические системы.

Ключевые слова: декоративно-прикладное искусство, артефакты повседневности, символика, орнамент.

Fan Zhongtao, Applicant for the Degree of Candidate of Sciences of the Educational Institution «Belarusian State University of Culture and Arts»

A STUDY OF ORNAMENTS ON EVERYDAY ARTIFACTS IN CHINESE AND BELARUSIAN DECORATIVE AND APPLIED ARTS